

ÁLVARSLIGA SJÚK AV ÓVIÐ- GJØRÐUM ADHD

– Eg hevði tað ræðuliga ringt, fekk staðfest alskins diagnosur og fekk eisini heilivág fyri alt møgult. Tað hjálpti einki, og eg varð bara verri fyri, sigur Anna Nolsøe Joensen, sum fekk ógvusligar fylgisjúkur av óviðgjørðum ADHD. Hjálpin kom endiliga, tá ein psykiatari sá samanhingin, og Anna fekk rættan heilivág og hjálp

ANNIKA KUNOY IM

Ímynda tær, at tú kennir fullkomnan ruðuleika í høvðinum. Ímynda tær, at tú hoyrir eyrhettuna, klockkuna, sum gongur, bilarar, sum koyrauttanfyri, arbeiðsbilinuttanfyri, ein hund, sum goyr, vaskimaskinuna, sum vaskar og tann tú tosar við yvirav tær. Tú hoyrir alt líka væl og líka hart. Tú megna ikki at filtrera inntrykk og sansir. Alt er líka sterkt.

Soleiðis kendist tað hjá Onnu Nolsøe Joensen, áðrenn hon fekk staðfest ADHD og fekk heilivág.

– Tankarnir verða enn avleiddir viðhvørt, men heilivágurin hjálpir mær at stýra teimum á røttu leið aftur, sigur 23 ára gamla Anna Nolsøe Joensen, sum fekk staðfest ADHD tá hon var 17 ára gomul.

Í fólkaskúlanum var Anna Nolsøe Joensen ikki ein av

teimum næmingunum, sum fekk reyðu lampurnar hjá lærarunum at blinka, tí hon kláraði seg væl bæði fakliga og sosialt. Hon minnst tó, at hon ofta svav ofta í tímunum, tí tað var torført hjá henni at fylgja við. Hetta vistu foreldrini tó ikki av.

– Tað var ikki altíð lætt hjá mær, tá eg gekk í fólkaskúlanum, tí eg føldi, at eg stríddist meir enn hini. Eg fekk ikki frið á mær og stúrdi nógv, sigur hon afturlítandi.

– Eingin hevði tó illgruna um, at eg hevði ADHD, tí eg var so væl fyri fakliga og sosialt. Men eg havi altíð havt eitt gott bakland og nógvan stuðul, og tað kann vera ein av orsøkunum til, at eg kláraði meg so mikið væl í so langa tíð, áðrenn eg fekk ógvusligar fylgisjúkur, sigur hon.

– Hevði eg fingið heilivág fyrr, hevði eg klárað meg enn betri, tí tað er tað, sum eg havi erfarað seinni í lívinum, sigur hon síðani.

Fær tað verri

Tá Anna Nolsøe Joensen var liðug í 9. flokki, fór hon á miðnám, har krøvini sjálvsagt hækkaðu, og ábyrgdin av skúlaarbeiði og øllum øðrum liggur á einum sjálvum.

Hetta fyrsta árið á miðnámi var merkt av, at Anna byrjaði at fáa tað strævnari. Og stóðan bara versnaði. Anna greiðir frá, at tá fyrsta árið var av, og summarið stóð fyri durum, hevði hon tað ræðuliga ringt, hóast hon hevði fingið heilivág fyri tunglyndi og gekk til sálarfrøðing, sum eisini mælti til, at hon fekk ávísing til barna- og ungdómspsykiatriina. Men bíðitíðin var long. Ov long.

– Eg fekk óttaherðindi og tunglyndi, eg kláraði ikki at vera einsamøll, fekk keðiligar tankar og var sjálvdestruktiv. Einki hjálpti, og einaferð koma foreldrini við mær til lækna og siga, at nú má eg fáa betri hjálp, sigur hon frá.

Sálarliga líðingin kom sníkandi, men stutta tíð eftir, at Anna var byrjað á øðrum ári á miðnámi, mátti hon steðga í skúlanum. Í september 2013, varð hon innløgð á psykiatriska deplinum á Landssjúkrahúsinum.

Sambært serfrøðini er tað eisini typiskt, at óviðgjørt ADHD brýtur út hjá ungdómi í miðnámskúla. Børn við ADHD, sum ikki fáa tað staðfest, tá tey eru í fólkaskúla, fáa tað ofta staðfest tá.

– Eg varð innløgð og hevði tað ræðuliga ringt ta tíðina. Læknarnir og sálarfrøðingarnir royndu alt møgult fyri at finna útav, hvat tað var, sum bagði hjá mær og fyri at veita mær neyðugu hjálpin. Einki hjálpti, sigur hon erliga.

– Eg hugsaði ongantíð, at tað var ADHD, sum eg hevði, tí fylgjujúkurnar sum angist og tunglyndi fyltu so nógv, sigur hon um høvdu árinu á psykiatriska deplinum.

– Eg fekk staðfest alskins diagnosur og fekk eisini heilivág fyri alt møgult. Tað hjálpti einki, og eg varð bara verri fyri, sigur hon.

Í hesi tilgongdini høvdu foreldur Annu spurt seg fyri og fingið at vita frá sálarfrøðingi, at tey ikki skulu væntað nakað serligt av Annu.

– Foreldrini høvdu tó altíð eina vón, sigur hon.

Fær staðfest ADHD

Eftir eina tíð kom ein nýggjur barna- og ungdómspsykiatari, og hon sá alt við nýggjum brillum.

– Eg minnst, at eg kom við foreldrum mínum til viðtalu hjá henni. Hon hevði ein stóran stakk av pappírurum í hondini, hevði klistrað ørkini saman og fór síðani upp á stólin og slepti pappírurum, og tey duttu niður á gólvið, og vit sóu tá, hvussu umfatandi tað var. So segði hon »Det har været noget af en rejse, hva?«, sigur Anna Nolsøe Joensen.

Anna greiðir frá, at nýggi læknin staðfesti skjótt, at hon helt, at Anna hevði ADHD.

– Tá hevði eg mist alt álit á læknunum, og eg var so mikið illa fyri, at eg megnaði ikki at hoyra um eina nýggja diagnosu. Eg lukkaði av, sigur hon frá.

Læknin greiddi frá, at allar hinar sálarligu líðingarnar, sum Anna stríddist við, vóru fylgjujúkur av ADHD, og tí byrjaði Anna upp á heilivág fyri ADHD tá.

Tað gekk tó rúm tíð, áðrenn hon merkti, at hon fekk tað betri.

– Eg fekk heilivág og flutti oman í psykiatriina fyri vaksin og kom í samband við ADHD toymið har. Tað var lykilin til at gerast frísk, sigur hon.

Tað tók tíð, ymisk sløg av heilivági og justeringar í mongd av heilivági, áðrenn Anna

veruliga sá broytingar, og tað var ikki fyrr enn heilivágurin riggaði, at hon fekk ágóða av aðrari terapi.

– Eg var ikki móttakilig fyri hjálp, fyrr enn eg var stabiliserað í heilivágnum, sigur hon.

– Eg var øgiliga merkt av øllum tí, sum eg hevði upplivað hasi árinu, og mamma uppdagaði, áðrenn eg gjørdi tað, at heilivágurin virkaði, eitt kvøldi vit hugdu at filmi. Eg minnst, hvussu mamma bleiv við at hyggja at mær. Til endans spyrji eg hana, hví hon blívur við at hyggja. So sigur hon, »Altso Anna, tú situr og hyggur eftir einum heilum filmi«, fennir Anna Nolsøe Joensen og leggur afturat, at tað var ikki nakað, sum hon hevði havt bindindi til fyrr.

– Hetta var fyrsta a-ha upplivingin hjá mær, sigur hon.

– Stutt eftir fór eg undir at taka koyrikort, og eg hevði ongar feilir í teoriini og kláraði koyringinauttan trupulleikar. Tá hugsaði eg fyri fyrstu ferð í langa tíð, at eg bæði kann og dugi. Síðani fór bólturin á rull, staðfestir hon.

Eftir at hon hevði fingið heilivágina, fekk Anna eisini hugsavnað seg um alt annað,